

YAŞLI İHMAL VE İSTİSMARI

Prof. Dr. Aliye Mandıracıoğlu
Ege Üniversitesi Tıp Fakóltesi
Anabilim Dalı

- Şimdi 10 kişiden 1
- 2050 de 5 kişiden 1
- 2150 de 3 kişiden 1

- gelişmekte olan
ülkelerde nüfus
yaşlanması çok çok
hızlı

Türkiye’de yaşlı nüfusun değişimi, 1990 – 2013

Yıllar	65+ yaş nüfusu (%)
1990	4,3
2000	5,7
2007	7,1
2008	6,8
2009	7,0
2010	7,2
2013	7,7

Yaşlı nüfus yüzdesi en yüksek iller		Yaşlı nüfus yüzdesi en düşük iller	
Sinop	%16,7	Van	%3,2
Kastamonu	%15,7	Şırnak	%3,0
Çankırı	%14,3	Hakkari	%2,8

Türkiye’de toplam nüfusun artış hızı ‰13,7
yaşlı nüfusun artış hızı : ‰36,2

Yaşlılık: kırılğan dönem

- Fiziksel fonksiyonlarda gerileme
- Bilişsel fonksiyonlarda gerileme
- Gelir düzeyinde gerileme
- Bağımsızlığın azalması
- Arkadaşların, sosyal desteklerin azalması
- Sosyal izolasyon

ülkümüzde

■ Yalnızlık

- *İki kadından birinin eşi yok*
- *Altı erkekten birinin eşi yok*

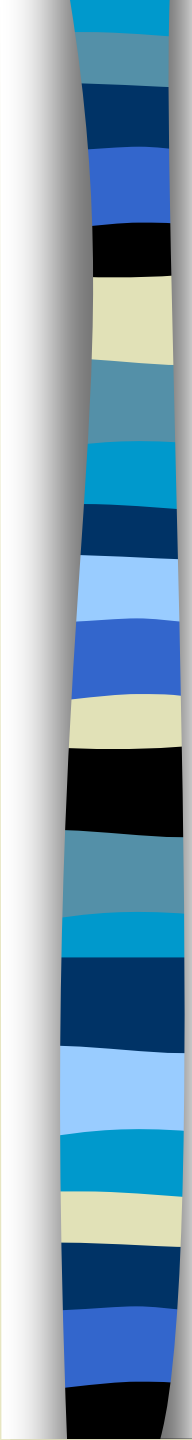
■ Eğitim düzeyi

- *Erkeklerin %42'si okula gitmemiş*
- *Kadınların %75'i okula gitmemiş*

Yoksulluk

Yaşlıların %18,7

Yaşlıya tutum/ayrımcılık

-
- ayrımcı dil
 - Kalıp yargı
 - Ön yargı
 - «ayağı çukurda»,
 - “bunamış”,
 - “huysuz ihtiyar”
 - Yaşlı çirkindir,
 - yaşlılar öğrenemez,
 - yaşlılar hatırlayamaz,
 - topluma yüküdür,
 - kolay kandırılır-dolandırılır,

Geleneksel yaklaşımlar

- Sahra altı Afrika
 - Büyücü
- Tanzanya: her yıl 500 yaşlı kadın öldürülüyor. Kötü olaylar sorumlusu.
- Afrika, Hindistan
 - Dullar

Yaşlı İstismarı

- “Yaşlı bireyin sağlık ve iyilik halini tehdit eden veya zarar veren herhangi bir davranış”
- “Yaşlının fiziksel güçsüzlük, mental hastalık, yetersizlik durumunda gereksinim duyduğu hizmet ve bakımı alamaması veya yetersiz alması”

Yaşlı İstismarı/ ayrımcılık sonuç

- İnsan hakları ihlali
- sağlığı en fazla etkileyen sosyal faktörlerden biri
- Ciddi sonuçlar doğurur:
 - Yaralanma
 - Hastalık
 - İzolasyon
 - Umutsuzluk

Yaşlı istismar ve ihmali her yerde!

- Her toplumda
- Her ekonomik düzeyde
- Her etnik yapıda
- Her dini yapıda

En çok olduđu yerler:

- Yaşlının kendi evi
- Hastane
- Huzurevleri
- Günlük bakım evleri

Uysal 2002

İstismar Çeşitleri

- Fiziksel şiddet
- Sözel şiddet
- Psikolojik istismar
- Cinsel istismar
- Finansal istismar

WHO 2008

Fiziksel İstismar Çeşitleri

- Vurmak
- Tokatlamak
- Yakmak
- Bağlamak
- kasıtlı olarak ağrı, acı verici her türlü bedensel uygulama

Psikolojik İstismar Çeşitleri

- Sevgi, şefkat, ilgi, onay, destek gibi duygu ve duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi
- Bağırarak
- Hakaret etmek
- Korkutmak
- Suçlamak
- Göz ardı etmek
- Aşağılamak
- Huzurevine göndermekle tehdit etmek

Cinsel İstismar Örnekleri

- isteđi olmadan dokunma
- tecavüz
- zorla soyunma
- açık şekilde cinsellik içeren fotoğraf çekmek

Ekonomik İstismar

- zihinsel yetersizliği gösterilmeyen yaşı kişilerin medeni ve hukuki haklarının ihlal edilmesi
- yasadışı ya da izinsiz olarak mallarının, parasının, banka/emeklilik hesabının ya da diğer değerli varlıklarının kullanılması
- kendi evinden çıkartılması
- hile yolu ile vekâletname alınması

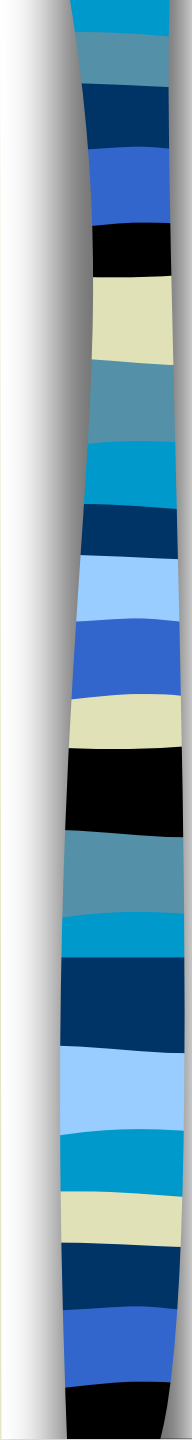
Yaşlının İhmali

- Yaşlıyı temel gereksinimlerinden mahrum etmek
 - yiyecek
 - giyecek
 - ısınma
 - ilaç
 - tıbbi cihaz (protez, gözlük, işitme cihazı)

Sıklık

- Çalışmalarda farklı
 - %1 - %35

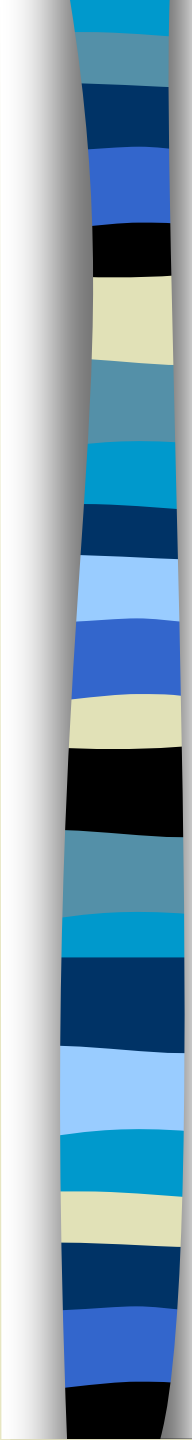
-
- Aile içi yaşlı istismarı %18.2
 - %40.5'ini duygusal istismar,
 - %29.7'sini ihmal,
 - %20.3'ünü ekonomik istismar ve
 - %9.5'ini fiziksel istismar oluşturmuştur.

İlhan F (2006) Ankara İli Yenimahalle İlçesi
Anadolu Mahallesi'nde Aile İçi Yaşlı
İstismarının Saptanması (Uzmanlık tezi)

Sıklık

İzmir'de

- Düşük sosyoekonomik bölgede
 - fiziksel istismar %1,5
 - ekonomik istismar %2,5
 - ihmal %27,4
- Yüksek sosyoekonomik bölgede
 - fiziksel istismar % 2
 - ekonomik istismar %0,3
 - ihmal %11,2

-
- Yaşlı bireylerin, %14.2'si 12 ay içinde herhangi tipte bir istismar ve ihmale maruz kalmıştır
 - %8.1 'i psikolojik,
 - %3.5'i ekonomik,
 - %2.9'u fiziksel,
 - %0.4'ü cinsel istismar

Ergin F (2012) Aydın merkezinde yaşlı istismar/ihmal prevalansı ve ilişkili faktörler.

İstismar ve İhmal Nedenleri

İstismarı Saptamadaki Zorluklar

- Yaşının gizlemesi /Aile kutsallığı
 - ailesinin davranışlarından utandığı için
 - yakınlarının kendisine daha kötü davranmasından korkması
 - herhangi bir kuruma gönderilme riski
- Sisteme ve kişilere karşı güven eksikliğinin olması
- Yaşanan durumu kendi suçu olarak görüp kimse ile paylaşmak istememe
- Nereden, nasıl yardım alabileceğini bilmemesi

Çalışanlar ve Kurumsal Engeller

- Çalışanların konu ile ilgili bilgi eksikliğinin olması
- personelinin problemi bildirme ve kaydetmede yetersiz ya da isteksiz olması
- huzurevleri ve bakımevlerindeki denetim eksikliğı
- kurum çalışanları ve yaşlıların çeşitli kaygıları nedeniyle sorunların görmezlikten gelinmesi

Yaşlı açısından önlemler

topluma aktif katılımı

- Arkadaşları ve komşuları ile sosyal ilişkilerini sürdürmeli
- Sosyal ve toplumsal etkinliklere, gönüllülük işler
- Yaşlıların yalnız kalmaması sağlanmalı
- İlerde yetersizlik yaşayabileceği durumlarda yasal açıdan yaşlıyı temsil edecek bir avukat veya yasal güçten destek ve öneriler almalılar
- Güvенеbileceği birinin telefon numarasını sürekli yanında bulundurmalı

Ailenin Alacağı Önlemler

- Uzun dönemde aileler bakım verebilme durumlarını değerlendirmeli
 - Gerekli destekleri almak için girişimde bulunmalı
- Aile, yaşlı bireyin bağımsızlığına engel olmamalı

Bakımı Üstlenen Bireyler için Öneriler

- Bakıcının bakım verme gücünü geliştirecek ve stresle başa çıkmasını kolaylaştıracak yollar
 - ilişkiler geliştirmesi
 - yaşlıları ve arkadaşları ile ilişkilerini sürdürmesi
- Sorumlulukları konusunda destek almalılar
 - bilgi ve beceri eksikliği
 - yaşadıkları korku, endişe, stres
 - davranış sorunları, baş etmede yetersizlik
 - iletişim kurma
 - tedavi

Toplumun Alacağı Önlemler

- Destek sağlayacak devlet politikaları
- Yaşlı bakımı verebilecek, profesyonellerin yetiştirilmesi
- Bakımı kolaylaştıran kamu hizmet birimleri oluşturulmalı
- Yaşlılara ve bakım veren ailelere danışmanlık ve sosyal destek hizmetlerinin verilmesi sağlanmalı
- Yasal açıdan suç unsuru olan istismar, kötü davranma ve ihmalin tüm biçimlerinin tanınmasını sağlayacak topluma yönelik eğitimler verilmeli

TEŞEKKÜRLER...